

Korunk gyermeke

KORUNK

Az akasztott ember házában

Isten mindent tud, mondta a nővér. Senkit se téveszt szem elől, se éjjel, se nappal – –

Ha ez igaz, nem szeretnék én lenni a Jóisten. Folyton minden egyes embert figyelni, mikor az egyes ember már rég nem számít – hálátlan foglalkozás.

A Jóisten egyébként is egyre feleslegesebb.

Valószínűleg már egyáltalán nem is létezik, mert felőle minden megtörténhet, és nem tesz ellene semmit. Vagy csak így tűnik?

Röviden: az ember nem ismeri ki magát, és ki tudja, mi minden jön még?

Én nem.

Ki mert volna például arra gondolni, hogy egyszer közelebbi kapcsolatba kerülök a századosom özvegyével?

Úgynevezett közelebbi kapcsolatba – még ha csak egy éjszakára is.

Ki sejtette volna azt az éjszakát?

Még nekem is olyan elképzelhetetlen volt, hogy utána azon kezdtem gondolkozni, milyen egyszerűek is világunk törvényei. Törvények, amik nem ismernek tréfát, úgyhogy az ember néha már szinte félhetne.

Talán mégis van egy felsőbbrendű lény.

Ha valaki korábban azt mondta volna nekem, hogy le fogsz feküdni a századosod özvegyével, azt mondtam volna: Te, fantaszt!

Még azt se igazán tudom, egyáltalán akartam-e. Csak azt tudtam, hogy hosszú a lába.

Biztos, hogy magasabb, mint a százados volt.

Igen, igen, néha képes vagyok rá, és akkor szeretem a nők lábát, mert számomra nem érnek véget. És átmennek bármin, mindenén átlépnek, könnyedén, mintha minden csupán semmiség volna.

Olvastam egyszer egy könyvet a lábak nyelvéről. Egy magazinban volt, amit egy ideig magamnál hordtam.

A törzsőrmester megtalálta és hazavitte. A felesége elégette a tűzhelyben.

„Disznóság” – mondta az asszony.

De az nem disznóság volt, hanem jó bőrök voltak benne lefotografálva, akiken alig volt valami ruha, vagy szinte semmi.

A címlapon egy mellkép volt: a hermelines hölgy.

És erre a mellképre kellett gondolnom, mikor a századosom özvegyét először láttam.

Pongyolát viselt, pedig már délután volt.

Egy kis villa első emeletén lakik. Alatta egy nyugalmazott cégvezető, fent meg már a tető van.

A villa messze van, kint a város legszélén.

Ez egy új városrész.

Öt évvel ezelőtt még semmi se volt ott – se villany, se út, se csatorna, csak fű. De ahol egykor a jószág legelt, most csinos kis családi házak állnak, mert a világ halad, és az élet nem áll meg. Egyre magasabb szintre jutunk.

Mikor leszálltam a helyiérdekűről, hirtelen megéreztem, hogy itt az ősz. Bent a városban még tévedhet az ember, de itt kint olyan bánatosan sütött a nap, mintha ki volna sírva a szeme. Körös-körül gyűlt a köd, és hangtalanul hullottak a sárga levelek.

Egy öregember lassan összesöpörte – – –

Mi történik a sárga levelekkel?

Százados úr, hol vagy most?

Nem szabad rád gondolnom, különben még halkabban hullanak a levelek.

Amikor először láttam az özvegyed, alig múlt hat óra. A vonatom ugyan már 17 óra 9-kor percre pontosan befutott, de nem mentem rögtön hozzá, hanem előtte még ittam egy pohár sört a restiben. Mert az igazat megvallva, kínos volt meglátogatni. Talán még nem is tudja, hogy te már nem vagy, és ezt akkor nekem kell közölni vele, néz majd rám kétségbeesve, nekem meg vigasztaló szavakat kell mondani – nem, én ilyet nem tudok, ez nekem nem megy, nem bírom a zokogó nőket!

De feleslegesen aggódtam. Mert mikor dadogni kezdtem, azonnal félbeszakított, és mondta, hogy már hónapok óta tudja, hogy te már nem vagy. Egy főhadnagy kíméletesen közölte vele, hogy önkéntesként estél el – az „önkéntes” szónál kicsit keserűen elmosolyodott, de én azért megéreztem, hogy a nagy bánaton már túl van.

Így hát feleslegesen ittam meg a sörömet.

Nyomorult egy sör volt.

Igen, akkor még nem gondoltam volna, hogy lefekszem vele, mégpedig aznap éjszaka. Ha akkor valaki ezt megjósolja nekem, a képébe öntöm a sört.

Nem csak azért, mert hűtlenségnek tartottam volna, hogy kikezdjek a századosom feleségével – de álljon meg a menet! Tulajdonképpen nem árultam el a századosom, hiszen ő már nem időzik köztünk, halandók közt. És különben is, a test gyarló, ezt tudjuk rég.

Mikor az ostoba sörömet ittam, egyre csak a levél címzését bámultam: „Feleségemnek” – – –

Furcsa, hogy a nővér azt hitte, van feleségem.

Az volna csak a vicc, ha nős volnék.

Azt hiszem, nem vagyok rá alkalmas.

Én is pontosan úgy vagyok ezzel, mint te, századosom.

A te házasságod is boldogtalan volt – nyugodj meg, mindnyájan tudtuk! Azért laktál velünk a kaszárnyában, a nejed meg itt kint, az ellenkező irányban. Csak vásár- és ünnepnapokon láttad. Nem értették meg egymást, ezt tudtuk. El se bírtuk képzelni, hogy jössz ki egy nővel, annyira hozzánk tartoztál.

Neked is a kaszárnya volt az egyedüli otthonod, hidd el nekem. Amikor elléptél a sorfalunk előtt, mindannyian tudtuk, hogy mi vagyunk a gyerekeid.

Mi volt ehhez képest egy asszony szerelme?

Szinte semmi.

De mégis: ha sokáig nincs nőd, jönnek éjjel az álmok, és az ember azt se tudja, fiú-e, vagy lány – – –

Mint mondtam, nem sokkal múlt hat óra.

Ültünk a szalonban, ő meg én.

A pongyoláján mély volt a kivágás, és cigaretta volt az asztalon.

Vett magának egyet, és rágyújtott; és engem is megkínált eggyel, és én is rágyújtottam. Fekete selyemharisnya volt rajta, és ebből is lehetett tudni, hogy már tudja, hogy te nem vagy.

A falon lógott a képe, ismered.

Egy olajkép. Hermelinnel.

Talán a hermelin miatt is volt, hogy akaratlanul összehasonlítottam a magazin mellképével.

De ezt csak később mondtam meg neki.

De hidd el, kérlek – nem én kezdtem, hanem ő. Ő volt az aktív fél. Átölelt, és azt mondta: miért ölelsz át? Kigombolta a zubbonyom, és azt mondta: mit csinálsz? Megcsókolt, és azt mondta: hagyjál! Hozzám simult, és azt mondta: menj el – –

De ezt már csak a vacsora után csinálta.

Ugyanis meghívott, mert a következő vonatom csak 9 óra 12-kor indult vissza, de akkor még nem gondoltunk semmi továbbira.

Én legalábbis nem.

Ő talán már igen.

Bizony, bizony, mi férfiak a harcmezőn esünk el, a nők meg otthon buknak el. Minket, férfiakat elkaparnak, a nők meg felállnak és átöltöznek.

A te nejed is, kedves századosom! A tied is!

De mért mesélem ezeket neked? Mért?

Mért gondolok mindig rád?

Szinte már úgy hangzik, mintha mentetetőznék – –

Isten látja lelkemet, hogy nincs rá szükségem!

Nem tettem én semmi rosszat, és ő se tett semmi ilyesmit – és te, te halott vagy! Tűnj el!

És egyébként is, elszakadt köztem és közted minden kötélék, amióta tudom, hogy mit írtál a feleségednek, amióta saját szememmel olvastam!

Miért szidalmazol a leveledben? Mit vétettem én neked? Hát nem akartalak megmenteni? Mért nevezel becstelen gazembernek?

Mit jelentsen ez, százados?!

Azt kell hinnem, hogy megbetegedtél, mikor ezt a levelet írtad – és az özvegyednek is így mondtam el, hogy úgy látszik, már nem voltál eszednél, az idegeid minden valószínűség szerint felmondták a szolgálatot, és a megzavart fantáziád üzött gonosz tréfát veled.

A feleséged egyre sápadtabb lett, ahogy a soraidat olvasta, aztán vörös, egész vörös. Közben tátva marad a szája, mint egy csodálkozó gyerekeknek. És aztán, aztán rám nézett – nem, nem csodálkozóan, hanem elborzadva. Sose felejttem el ezt a pillantást.

Világosszürke a szeme, ezt tudod. Engem bámult azokkal a szemekkel, de úgy tűnt, mintha semmire se gondolna, vagy minden csak átsuhanna a fején.

Egy hang se jött ki a torkán, és a levél remegni kezdett a kezében. Egyre kellemetlenebbül éreztem magam, és már azon voltam, hogy megkérdezem, mit írtál, de megelőzött. „Ez borzalmas” – mondta, de nagyon halkán.

Aztán felállt, és fel-alá kezdett járkálni.

Mi baja?

Hirtelen megáll, egészen közel hozzám, és mereven a szemembe néz. „És – ezt a levelet ő adta magának?”

„Igen, vagyis: én vettem ki a kezéből” – – –

„Hallgasson! – vág közbe kiabálva. – Ne beszéljen tovább, maga szörnyeteg! De hát ez borzalmas – egy szót se többet, egy szót se!” A szófára veti magát, és bőg.

Már nem tudom, mit csináljak, és a hisztérikus szó jut eszembe.

Most mi legyen?

Nem tudom, és hagyom bőgni.

Egyre csendesebben sír, lassan felemelkedik, egy kis zsebkendővel felszárítja a könnyeit, és titokban kifújja az orrát. Aztán megint hozzám fordul: „Hallja, mindent el kell mondania, mindent, mindent – most, rendben” – – –

Miért most?

„Tehát – folytatja, és megpróbál uralkodni magán –, kivette a kezéből a levelet?”

„Igen, ugyanis észrevettem, hogy valami fehéret tart a kezében.”

„Meg akarta menteni, ugye?”

Kiráz a hideg, mert egészen zavartan mosolyog – – –

„Igen – mondom –, meg akartam menteni.”

„De elkésett?”

„Igen, elkéstem.”

Még mindig mosolyog.

„És maga vágta le?”

„Levágtam?!”

Rámeredek, már nem mosolyog.

Levágtam? Teljesen megzavarodok – – –

A nő figyel engem.

„Mondjon el mindent – mondja, és egyre feldúltabb lesz –, jogom van hozzá, hogy megtudjam az igazságot, végül is a jog szerint a felesége voltam, és nem tűnök semmi porhintést hősi halálról meg effélékről! Nem tartok igényt semmiféle »kíméletre«! Az igazságot követelem, a meztelen igazságot!”

Megőrült, fut át az agyamon.

„Itt, ezekből a sorokból, az utolsó leveléből, világosan kiderül, hogy nem esett el, hanem felakasztotta magát.”

Felugrok.

„Felakasztotta?!”

„Itt áll fehéren-feketén! Ő maga írta! És most mindent pontosan tudni akarok, mindent, mindent!”

„De hát egyáltalán nem akasztotta fel magát!”

„Ne hazudjon! – kiabál rám. – Elég volt a hazugságokból!” Ostobán érzem magam.

„Nem hazudok! – förmedek rá. – Mi jut eszébe?! Annak rendje-módja szerint elesett!”

„Elesett?! – szakít félbe rikácsolva, és fagyosan felnevet. – Azt mondja, elesett?! Tessék, olvassa el a levelét, az utolsó levelét, maga hazug!”

Az asztalra hajítja a levelet, és látom, hogy ott hever.

De még nem nyúlok hozzá.

Az ablakhoz lép, és kinéz.

Kint elhúzza egy vonat, egy helyiérdekű – – –

„Csak tessék, olvassa! – förmed rám megint. – Olvassa, és ne legyen olyan gyáva!”

„Nem vagyok gyáva” – mondom, és elfog a düh.

Felkapom a levelet, és olvasni kezdek.

„Kedves feleségem – olvasom –, röviddel az örökkévalóságba teendő hosszú utam előtt még egyszer köszönetet akarok mondani Neked, köszönetet szerelmedért és hűségédért. Bocsáss meg, de én már nem tudok tovább élni, engem a kötél vár” – – –

Megakadok.

A kötél?

Mi a fenéről ír ez, a százados?

És olvasom tovább: „Már nem katonák vagyunk, hanem nyomorult rablók, gyáva gyilkosok. Nem az ellenséggel harcolunk tisztességesen, hanem alattomosan és aljasul nők, gyerekek és sebesültek ellen” – – –

Odapillantok a nőre.

Még mindig az ablaknál áll, és kifelé néz.

Nők ellen?

Igen, ez igaz.

„Bocsáss meg – írja a százados –, de már nem illek bele a korba” – – –

Nézem a százados feleségét, és arra gondolok: te beleillesz a korba? És magamtól is ezt kérdezem: én beleillem a korba?

„Ez gyalázat – olvasom tovább –, és legjobban a hazám bukása fáj. Mert a hazám most aztán elvesztette a becsületét, mégpedig örökre. Adjon az Isten erőt, hogy végezhessenek magammal, mert nem akarok bűnözőként tovább élni, undorodom a hazámtól” – – –

Undorodsz?

Az asszony még mindig kifelé néz az ablakon.
Mi érdekes lehet ott?
Valószínűleg semmi.
Ránézek, és a századosra gondolok.
Hová vezet ez?
Ki érthet még meg téged?
Miért undorodsz a hazádtól?
Igen, ez igaz: már nem akartál velünk lenni, a katonáiddal.
Idegen lettél számunkra, ezt már akkor is éreztük – emlékszel?
Például, mikor megtudtad, hogy elintéztünk pár foglyot, akkor is mit műveltél! Pedig az végső soron nem volt más, mint gyorsított eljárás – talán brutális, elismerem! De glaszékesztyűben nem lehet háborút nyerni, ezt tudnod kéne! De te ránk ordítottál, hogy egy katona nem bűnöző, és hogy egy ilyen gyorsított eljárás méltatlan a fronthoz!
Méltatlan a fronthoz?
Ez mit jelent?
Már csak halványan emlékszünk rá, hogy ez egy világháborús kifejezés – mi ezt már nem tanultuk.
És annak a bajtársnak, aki az egészszet kitalálta, saját kezűleg tépted le a csillagot gallérrjáról, az ezüstcsillagját – – –
Mondd, százados, mire volt ez jó?
Másnap mégis visszakapta a csillagját, te meg szigorú figyelmeztetést kaptál – mindnyájan tudjuk, mi volt benne, a hadnagy elmondta.
Az idők, ez állt benne, megváltoztak, és már nem a lovagi tornák korában élünk.
Százados, százados, nincs ennek értelme!
Hidd el, én jót akarok neked –
Vagy nem ugrottam-e utánad?
Nem akartalak-e visszarántani a halálból?
Most már tudom, mért rohantál bele a gépfegyverbe, most már tudom, hogy nem tettem volna szívességet neked – – –
De a karomnak hinnie kellett benne.
Még mindig nincs teljesen rendben, és talán már nem is lesz soha.
Hogy nevezhetsz bűnözőnek, mikor segíteni akartam?
Hogy undorodhatsz tőlem?
Hiszen én is a hazához tartozom.
És a feleséged ott az ablaknál, ő is.
Még ha mindig csak veszekedtetek is, biztos neki is jobb lett volna, ha visszajössz. – Bár még viszonylag fiatal, és majdcsak megvigasztalódik valahogy.
De akkor is – akkor is, ha az egyes ember nem számít, nem lett volna szabad ezt tenned, nézd, a feleséged egészen magánkívül van.
Most megmondom neki, hogy nem volt szó semmiféle kötélről, és megnyugtatom, hogy csak egy ellenséges gépfegyver volt – – –
És meg is mondom.
Figyelmesen hallgat, majd megkérdezi: „Tényleg ez az igazság?”
„Igen.”
Szomorúan néz rám azzal a világos szemével, egy kicsit elmosolyodik, mintha fáradt lenne. Aztán megint hallgatunk.
Csodálkozom, milyen nyugodt lett.
Egyszer csak azt kérdezi: „Megígér nekem valamit?”
„Természetesen.”
„Arra kérem, hogy a levél tartalma maradjon köztünk” – – –
„Kérem” – – –
Magához veszi a levelet, és beletúr a hajába.
„Ugyanis nagyon-nagyon kellemetlen volna, ha valaki megtudná a valódi tényállást – régi hivatalnok- és katonacsatládból származom, és ha ez a szörnyű levél napvilágra kerül, éktelen botrány lesz belőle.”

„Parancsára.”

„Azok képesek rá, és még holtában se hagynának neki békét. Még kiásnák, és valahol elkaparnák, ahol se közel, se távol nincs egyetlen tisztességes ember se” – – –

„Lehetséges.”

Csodálkozva néz rám.

Szóval hivatalnok- és katonacsaládból származol – erre kell gondolnom.

„Most már maga is tudja a titkom – szakítja félbe a gondolatom, és megint elmosolyodik. – Magán múlik, hogy ez köztünk maradjon, csak magán, mert a Jóisten, az hallgatni fog” – – –

Bólint, és kimegy a szobából.

A konyhába megy, és ételt készít.

Mert, mint mondja, vacsorázzak nála, hisz a vonatom csak 9 óra 12-kor indul vissza.

Most egyedül vagyok.

Az asztalon van még cigaretta, rágyújtok. A könyvszekrényben világháborús emlékek.

A százados katonai könyvei. És a feleség ostoba regényei.

A konyhából tányércsörömpölés hallatszik.

Vajon mi lesz a vacsora?

Biztos hideg.

Talán valami finom felvágott, vaj, sajt és kenyér – – –

Kint esni kezd, a fák hajladoznak, de bent minden meleg és nyugodt.

Igen, ősz lett.

Egyre sötétebb lesz, és a lámpa fénye a közepén álló nagy asztalra esik.

Itt ettek, a százados meg a felesége.

És hirtelen belém villan: nézd, ez hát a kényelmes élet – – –

Az élet, amit annyira megvetsz.

Joggal?

És ahogy ezen gondolkozom, eszembe jut az apám.

Most is ott sántikál a kocsmájában, és már-már megsajnálom – – –

Ő is egy ilyen szobát szeretett volna.

Egy ilyen szép lámpát, könyvszekrényt, karosszéket, egy nagy meg egy kis asztalt.

És egy asszonyt, aki a konyhában a tányérokkal csörömpöl.

Az anyám vajon jól főzött? Nem tudom.

De megint meg kéne látogatnom, hiszen már évek óta nem voltam a sírjánál.

És hirtelen nagyon különös érzésem támad, mintha egy nő miatt még én is meg tudnék feledkezni a hazáról – mintha az ember már nem volna úgy oda a hazáért, ha van egy asszony, aki főz rá.

Bizony, a szerelem a gyomron keresztül támad.

Vigyorgnom kell, és fel-alá járkálok.

A sarokban egy nagy tükör áll, látom benne magam, ahogy járkálok, és egyszer csak belém nyilall a kérdés: milyen is volt a századosod járása?

Megpróbálok úgy lépni – – –

Nem megy.

De igen, két lépés jó volt. Így ment! Kicsit súlyosan, kicsit zömöken – – –

Szóval így járkált itt fel-alá, és várta a vacsorát.

Vajon neki is ilyen sokáig kellett várni?

Már ugyancsak éhes vagyok – mit csörömpöl ez ott kint ennyi ideig?

Éppen a negyedik cigarettára akarok rágyújtani, mikor végre bejön a tálcával.

Rántott hús van salátával. Bravó!

Megterít, egy szót se szól.

Kés, villa, kanál – minden a helyén.

Minden feszes sorban, igazodik, mint férfi a férfihoz.

Lassan én leszek a százados.

Odaülök a helyére.

Jó lehet, ha az ember tudja, hogy van otthon egy asszony, aki nyitja és csukja a szekrényeket.

Aki rendet tart.
Igen, ez mind nagyon szép volna, ha az ember megengedhetné magának!
A szerencse csak pénz kérdése, semmi más.
De álljon meg a menet!
A százados ezt megengedhette magának, ezt a házi boldogságot, mégis a kaszárnyában lakott.
A felesége csak vasár- és ünnepnapokon látta.
Szóval megette ezt is a fene, az egész égi meg földi szerelmet, és marad minden a régi-
ben: senkit se bírok elviselni.
Magamat se.
Tulajdonképpen mindenkit gyűlölök.
Még a századosról is megfeledkezem – a levele óta.
Amióta undorodik.
„Fehéret iszik vagy vöröset?” – kérdezi az asszony.
„Mindegy.”
Vöröset tölt, előbb magának, aztán nekem.
Megemelem a poharam: „A háziasszony egészségére!”
„Köszönöm” – mondja halkán, és csak belekortyol.
Nagyon sápadt, és egy szót se szólunk.
A távolból harangjáték hallatszik – – –
Arra figyelek.
„Ez a pályaudvar váltóállítója – mondja. – Ha besötétedik, idehallani a jelzéseket.”
„Mi köze ennek a sötétnek?” – kérdezem megkönnyebbülve, hogy végre beszél, mert
a szótlanság eszegetés már az idegeimre ment.
„Azt nem tudni, de így van” – mondta.
És anélkül, hogy rám nézne, tovább magyaráz: „Vannak ugyanis megmagyarázhatatlan
dolgok a földön, különös titkok, felderítetlen összefüggések – maga nem így gondolja?”
Meg se várja a válaszom, csak magyaráz tovább, közben vizsgálódva turkálja a salátá-
ját: „Volt egyszer egy szörnyű álmom. Azt álmodtam, hogy itt fekszem ezen a szófán, és
regényt olvasok, mikor hirtelen belép a férjem, és rám kiált: »Gyere! Itt az idő!« És aztán
veszekedni kezdett, mert még nem voltam kész – ó, rettenetesen veszekedett, mert a való-
ságban is nagyon türelmetlen tudott lenni, pedig alapjában véve áldott jó ember volt. Szó-
val gyorsan felöltözöm, és egyszer csak azt látom, hogy a homloka mély sebből vérzik. Két-
ségsébeesen felkiáltok, de ő csak mosolyog, ujját a szája elé teszi, és azt suttogja: »Csen-
desen, a gyerekek már alszanak« – de a valóságban nincsenek is gyerekeink. Csak bámu-
lok rá, és azt mondom: »Alfons, mi történt a fejeddel?« Mire azt mondja: »Ne beszélj os-
tobaságokat! Az nem a fejem, az a szívem« – erre felébredtem.”
„Különös” – mondom.
„És az a legkülönösebb, hogy ezt éppen azon a napon álmodtam, mikor meghalt.”
„Nagyon különös. És akkor hirtelen eltűnt – úgy értem: az álmában?”
„Igen, vagyis kiment ezen az ajtón, de át a deszkán, mintha nem hús-vér ember volna.”
„És hová vezet az az ajtó?”
Egy pillanatig mereven néz rám, aztán azt mondja: „A hálószobámba.”
Elpirul.
Miért?
Kiissza a poharát, szinte mohón.
Hirtelen megint rákezd: „Mi a foglalkozása? Diák?”
Én?! Diák?!
Hát úgy nézek én ki?
Mondjam meg neki, hogy egyenruha nélkül egy senki vagyok?
Hogy ráadásul büntetett előéletű volnék, ha a zsarú nem csúszik el a jégen – – –
És azt mondom: „Igen, diák vagyok, és közben bevonultam – önként.”
„Ugyan” – mondja, és elkomorul.
Biztosan megint a férje jutott az eszébe az „önkéntes” szóról – – –
De mosolyognom kell, mert hízelgő, hogy diplomás embernek tart.

Szóval nemcsak a pénz körül forog minden, hanem a kisugárzáson is múlik. Akinek van, annak van!

És egyszer csak olyan felszabadultan tudok beszélni vele, mintha maguktól jönnének a szavak meg a mondatok.

Először ugyanis meg voltam illetődve, de most, hogy már fecsegek, mindig ugyanarra gondolok: lám-lám, egy társaságbeli hölgygel se nagy kunszt együtt vacsorázni, feltéve, hogy diplomás embernek tart.

Mindenfélét beszélek neki, egyszer még csilingelőn fel is nevet – de rögtön abbahagyja, és félve körbepillant, mintha ma nem volna szabad nevetnie.

És mesélek neki a karomról, ami még mindig nincs teljesen rendben, de elhallgatom, hogy sebesült meg – hogy tudniillik meg akartam menteni a századosunkat.

Erről mért is nem beszélek?

Mért nem mondom meg, hogy a karom még ivás közben is nyilall, mert a férjét vakmerően vissza akartam rántani?

Mért nem hivalkodok vele, hogy tulajdonképpen egy hős vagyok?

Magam se tudom.

Csak valami belső hang súgta csendesen: ne említsd többé a századost, csak az ő nevét ne – – –

Nincs már köztünk semmi keresnivalója.

Ne vetüljön árnya többé az asztalunkra.

Takarodj!

Takarodj, talán azért, mert az előbb nevetett a feleséged – – –

Ne kelljen többé körbepillantgatnia!

Takarodj! – – –

Egyre múlik az idő.

„Mennem kell” – mondom.

„Van még a borból” – mondta.

És én már olyan régen nem ittam bort, hogy a fejembe szállt, és egy kisasszonyról mesélek, aki hajtott rám, de nekem nem kellett, mert túl fiatal volt hozzám – ekkor veszem észre, hogy a nő engem bámul. Abbahagyom, mert gúnyosan mosolyog.

Megint hallani a váltót.

Figyel, és egy kicsit megrázkódik.

„Mi az?”

„Ez volt az utolsó vonat.”

„Az utolsó? Na jóccakát!”

De megnyugtat.

„Nyugodtan itt éjszakázhat, itt a szófán, feltéve, ha nem árt a karjának” – – –

„De hát ezt nem lehet” – – –

„Mért ne lehetne? Maga engem nem zavar, ellenkezőleg: nem szívesen vagyok egyedül a lakásban, a földszintről mindenki elutazott, és a szobalányom csak kora reggel jön, nincs tehát senki a házban, és gyakran jár erre mindenféle ijesztő koldus” – – –

Koldusok?!

Belém nyilall a szó, mert az öt talléromra kell gondolnom, ami még itt van a zsebemben.

És arra, akinek nem adtam oda.

Meglátom magam a tükörben.

Csak most tűnik fel, hogy láthatom magam a helyemről.

Nem tetszem magamnak.

És a nő azt mondja:

„Ezek a koldusok egyre szemtelenebbek.”

A kutya

Visszavonult a hálósobájába, én meg levetkőztem. A kabátomat egy székre fektettem, de aztán megint felvettem, mert kegyetlen hideg lett éjszakára.

Kitört ugyanis a vihar, és a függönyök libegnek. Különösen a bal oldalon, és a beteg karomra jön a huzat.

Jobban magamra húzom a takarót, amit kaptam, de csak pillanatokra alszom el. Aztán megint felébredek – a százados levele nem hagy nyugodni.

Egyre hosszabb lesz az éjszaka, a vihar a tetőnek feszül.

Ki-be jár rajta – – –

Az a levél, az a levél!

Aludj, hülye kutya, és ne töprengj tovább – – –

Látod a nagy hegyeket az asztal körül?

A tükörben egy város ég.

Gyerünk, masírozzunk – át a magas platón.

A diktatúra katonái, előre!

Szakadékok tátognak körülöttünk, és folyók zúgnak a mélyben.

Felakasztottunk öt civilt.

Egyiket a másik után.

Két varjú repül el felettünk – – –

Mi ütött a századosba?

Úgy látszik, egy szikrányt se örül.

Csak ingatjuk a fejünket mindnyájan.

Már sokat vesztettél a népszerűségedből – – –

Egyesek morognak is.

Bár még minden reggel ellépsz a sorfalunk előtt, már csak a felszerelésünket látod, és nem látsz azon át belénk.

Néha kimondottan egyedül érezzük magunkat, habár feszes sorban állunk. Mintha védtelenek volnánk a fenyegető éjszakában, és nincs, aki megóvjon minket –

Visszajönnek a varjak.

És sóvárogva gondolunk a kaszárnyaudvarban töltött szép napokra. Milyen szép volt, mikor a századosunk ellépett a sorfalunk előtt, mikor elismerően bólintott szokott magabiztosságával, mert minden rendben volt, kívül és belül.

Hé, százados, hova vezet ez? Hova?

Ezt kérdeztem, mikor az özvegyed egyszer csak megjelent a hálósoba ajtajában.

Falféher volt, és reszketett.

Felülök – – –

Alig van rajta valami, leül egy székre, az asztalra borul, és sír.

„Mi van magával?” – kérdezem.

„Nem tudok odaát maradni – nyöszörgi –, valószínűleg csak az idegeim, de már nem bírok egyedül lenni, egyfolytában hangokat hallok, mintha járkálna valami az ágyam körül” – – –

„De hát micsoda?”

Rám néz tágra nyílt, kisért szemmel, és lassan mondja: „Egy kutya.”

Egy kutya?

„Nem! – kiált fel hirtelen. – Én oda többé nem megyek vissza! Soha többé, soha többé!”

Egyre jobban bög.

Felállok, mert csak a csizmámat vettem le, és felajánlom neki a szófámat, de ő a karosszékekben akar aludni. Ezt nem engedem, és közben megérintem a vállát. Erre mérgesen csapkodni kezd, és rávág a karomra. Feldühödök, és meglököm – – –

„Mi képzeld?!” – ordítja.

„Csend legyen! – förmedek rá. – A karom kaputt! Ott a szófa, és egy szót se többet!”

„Egy szót se többet?” – kérdezi elnyújtva, és nem veszi le rólam a szemét.

Mintha a halálos ellenségem volna, úgy áll előttem. Szótlanul és dühödten.

A hermelines mellképre gondolok – de nem nézek le rá.
Csend támad.
Angyal szállt át a szobán, mondják ilyenkor a gyerekek.
Csak a száját látom.
Nem csukja be – – –
Az ajka nedves.
„Feküdj le” – mondom halkán.
Felfortyan: „Hogy jut eszébe, hogy tegezzen? Maga?!”
Tegeztem volna? Észre se vettem – – –
Épp bocsánatot akarok kérni, mikor lassan beletúr a hajamba. Az ajka mozog – – –
„Mit mondott?”
„Semmit.”
De hazudott, mert én hallottam.
Azt mondta: „Mit csinálsz belőlem?”

Kornya István fordítása

Ödön von Horváth (1901–1938): drámaíró, író. A *Korunk gyermeke* (Ein Kind unserer Zeit) utolsó befejezett regénye, 1938-ban jelent meg, nem sokkal Horváth halála után, Amsterdamban. A regény a Helikon Kiadónál jelenik meg.

Kornya István (1971): újságíró, műfordító. Debrecenben él.